

ANNA HUČKOVÁ

O PRÁCI ÚSTAVU DEJÍN KSS

Uznesenia XX. sjazdu KSSS a jeho podnetné myšlienky, ktoré nám pomáhajú odstrániť doterajšiu stagnáciu teoretického myslenia v oblasti spoločenských vied, nútia zamyslieť sa aj nad doterajšími výsledkami Ústavov dejín robotníckych a komunistických strán, ich organizáciou, štruktúrou a metódami práce. Pritom treba vidieť, že ich úroveň treba chápať v širších súvislostiach, predovšetkým z hľadiska celkového stavu ideologickej práce jednotlivých robotníckych a komunistických strán a z hľadiska toho, že ide o začiatky výskumu v novej historickej disciplíne — v dejinách strany.

Tieto poznámky majú za cieľ oboznámiť historickú verejnosť s počiatocnými krokmi, úspechmi i nedostatkami Ústavu dejín Komunistickej strany Slovenska. Treba však zdôrazniť, že tieto poznámky si neberú za cieľ urobiť vyčerpávajúcu analýzu súčasného stavu hľadania v oblasti histórie robotníckeho hnutia a Komunistickej strany v Ústave dejín KSS. To podľa nášho názoru budú musieť uskutočniť v záujme ďalšieho rozvoja práce vedúci pracovníci ústavu, v spolupráci so zainteresovanými historikmi Slovenskej akadémie vied a Univerzity Komenského.

Ústav dejín KSS začal pracovať roku 1953. Jeho založenie bolo výrazom potrieb strany, chápanej dosah vlastnej histórie pre súčasnú politickú prax, pre ideologické vospievanie vlastných členských radov, ako aj výchovu celého národa, ktorého záujmy strana v svojom dlhoročnom historickom vývoji prebojovávala. Pri založení každého vedeckého ústavu vystúpia v prvom období predovšetkým úlohy organizačné a administratívne, otázky umiestnenia, materiálneho zabezpečenia a vybavenia, získania vhodných kádrov. V tomto ohľade mal však ústav uľahčenú prácu z toho dôvodu, že prebratím Ústavu Slovenského národného povstania nadviazal na jeho dovtedajšie organizačné opatrenia, na jeho poňatie štruktúry ústavu i metódy práce, prispôsobujúce a pretvárajúce ich v ďalšom vývoji podľa kryštalizujúcich sa úloh a chápania poslania novovzniknutého Ústavu dejín KSS v ideologickej práci strany a na druhej strane na fronte historickej vedy.

Prvou úlohou výskumného charakteru bolo pripraviť elementárne podmienky pre rozpracovávanie dejín robotníckeho hnutia a strany na Slovensku, to znamená *vybudovať v ústave archívne zbierky*, ktoré by boli základom a východiskom pre ďalší systematický výskum. Treba brať do úvahy, že v porovnaní s historickými ústavmi Akadémie vied, ktoré používajú pre výskum archívy štátnej správy budované cez dlhé desaťročia, komunistická strana nemala vzhľadom na podmienky boja v minulosti uchované žiadne archívne celky vo svojich organizáciách, ani vybudované knižnice. Preto zameral ústav svoju pozornosť na zhromaždenie maxima uchova-

ného materiálu u jednotlivých osôb — bojovníkov strany, a to tak materiálu archívneho, ako aj novinového, knižného i muzeálneho charakteru. Ďalej sa snažil zachytiť spomienky starých revolucionárov na jednotlivé udalosti v dejinách strany. Súčasne si robil prehľad o existujúcich prameňoch, ako sa ony vyskytovali v archívoch štátnej a ľudovej správy.

Pokiaľ ide o zhromažďovanie materiálov od jednotlivcov, treba považovať tento postup za správny. Ústavu sa skutočne podarilo zhromaždiť niekoľko tisíc archíválií, a to jednak priamych dokumentov strany, rôznych rezolúcií, letákov a iných písomných dokumentov, ako aj dôležitého materiálu rôznych robotníckych organizácií i politických strán. Medzi nimi sa vyskytli niektoré celky najmä z pozostalostí významných pracovníkov robotníckeho hnutia. Väčšina archíválií však bola torzovitého charakteru a dávala iba čiastočný pohľad na vývin udalosti. Sú však cenné z toho hľadiska, že ukazovali na stopy a smer ďalšej zberateľskej činnosti. Spolu so získanými archívnymi zbierkami Ústavu Slovenského národného povstania (ktorý existoval od roku 1948 do roku 1953 a ktorý sa sústreďoval najmä na zhromažďovanie materiálu zo Slovenského národného povstania) dosahujú archívne zbierky Ústavu dejín KSS čísla 17 000 archívnych jednotiek.

Pri zhromažďovaní archívneho materiálu zo štátnych archívov vyskytli sa v praxi ústavu niektoré vážne chyby. V týchto rokoch boli totiž archívy na Slovensku vo veľmi zlom stave. Chýbala minimálna starostlivosť materiálna i kádrová. Nebolo zriedkavosťou, že cenné doklady našej minulosti sa dostávali do šrotu. Za takejto situácie vtedajší pracovníci ústavu v dobrej snahe zachrániť archívny materiál pre históriu strany vytrhávali z neusporiadaných archívov jednotlivé dokumenty týkajúce sa priamo činnosti strany a zaraďovali ich do archívnych zbierok ústavu. Takýto postup sa ukázal nesprávny a nevedecký, pretože porušoval archívne celky a viacej prehlboval odtrhávajúce histórie strany od celkových národných a hospodárskych dejín. Takáto škodlivá prax prestala po vyjení archívneho zákona roku 1954, ale dodnes zanechala stopy v mnohých archívoch. Terajšie vedenie Ústavu dejín KSS postupne tieto chyby odstraňuje a vracia vytrhnuté dokumenty na ich materské miesto.

Druhou úlohou Ústavu dejín KSS bolo *vybudovať vedeckú knižnicu* s knižným a časopiseckým oddelením. Sem začal sústreďovať všetky práce z najnovších politických, hospodárskych a kultúrnych dejín Československa, všetku literatúru vzťahujúcu sa k dejinám robotníckeho hnutia u nás, ako aj na dejiny robotníckych a komunistických strán Sovietskeho sväzu, ľudových demokracií a ostatných komunistických strán iných národov. Okrem historickej a politickej literatúry získavala zásadné práce z blízkych vedných odborov (filozofia, právo, politická ekonómia, národopis, literárna veda), ako aj najlepšie umelecké diela súčasné i minulé, domáчих i svetových autorov, ktoré zobrazovali život pracujúceho ľudu. Z povahy práce Ústavu dejín KSS vyplýva, že sústreďuje aj súčasné práce politického a osvetovo-výchovného charakteru, knihy a brožúry vydávané na pomoc súčasnej politickej práci. Dnes má knižnica vyše 40 000 knižných jednotiek.

Veľmi húževnato získavala knižnica predovšetkým knihy a brožúry, ktoré vydávala strana za predmníchovskej republiky. Obavy z perzekúcie počas okupácie Československa viedli k zničeniu veľmi cenných dokumentov kultúrno-výchovnej práce strany a hoci sa tieto knihy a brožúry v štátnych knižniciach napospol nenachodia, našli sa zvlášť obetaví jednotlivci, ktorí uchovávali aj za najťažších podmienok tlačené slovo strany a venovali ho knižnici Ústavu dejín pre potreby vedeckej práce. Niekoľko stovák brožúr, často jedinečných exemplárov, dokumentujú veľmi výrazne

úsilie strany v minulosti o pozdvihnutie ideologickej a všeobecnej kultúrnej úrovne komunistov.

Pomerne so značným úspechom sa budovalo časopisecké oddelenie knižnice, aj keď doteraz táto práca nie je dokončená a mnohé ročníky časopisov sa nepodarilo dodnes skompletizovať. Knižnica má všetky hlavné časopisy robotníckej triedy a Komunistickej strany Československa, zvlášť ktoré vyšli na slovenskom území. Získali sa kompletne Robotnícke noviny, Népszava, vzáčne exempláre Novej doby a Zory, Napred, Červené noviny, Košické červené noviny, Naša červená zástava, Pravda chudoby, Hlas ľudu, Spartakus, Proletárka, Kassai Munkás, Magyar nap, Ludový denník, Slovenské zvesti, cenné exempláre ilegálnych novín Hlas ľudu, Hlas dediny, Považské zvesti, povstalecké časopisy Pravda, Hlas národa, Bojovník, Útok. Podarilo sa získať aj niektoré ročníky Rudého práva, Tvorby, Komunistickej revue, mnohých odborárskych, telovýchovných a osvetových časopisov, ktoré vydávala strana v predmníchovskej republike. Okrem toho sústreďuje aj základný časopisecký materiál zo slovenskej národnej a kultúrnej minulosti. Zo súčasnej časopiseckej tvorby získava knižnica všetko to, čo je potrebné pre dôkladnú orientáciu historika strany v domácich i medzinárodných súvislostiach. Celkove má knižnica 2700 druhov časopisov.

Po sústreďení väčšieho kvanta knižného a archívneho materiálu stála pred ústavom úloha urobiť evidenciu týchto materiálov, aby sa mohli používať.

Pokiaľ ide o archívny materiál, bolo veľmi ťažké poskladať z nesúvislých fragmentov súvislé fondy. Preto si pracovníci archívu vypomohli umele vytvoreným systémom na spôsob vecného katalógu v knižničnej práci, samozrejme prihliadajúc na špecifickosť archívneho materiálu. Takto vytvorený spôsob triedenia a spracovávanía archívneho materiálu zavedený aj v Ústave dejín KSČ v Prahe vyhovoval iba praktickým potrebám, pre urýchlenú orientáciu a hľadanie príležitostných materiálov, pre potreby propagandy (rozhlas, film, noviny, výstavy). No na druhej strane odtrhával od seba aké-také celky a znemožňoval historickým pracovníkom celkový pohľad na vznik, priebeh a záver určitého historického javu. Po návšteve vedúcich pracovníkov ÚD KSČ a ÚD KSS v ústavoch Poľska a Sovietskeho sväzu dospelo sa k názoru, že sa upustí od spracovávanía archívneho materiálu na spôsob vecného katalógu, tým viac, že už prestal torzovitý prílív a ďalšie získavanie archívnych dokumentov-fotokópií z rôznych druhov archívov má charakter úplnosti. Tak sa koncom roku 1955 prešlo na vytváranie fondov prispôbených vydavateľskému plánu Ústavu dejín. Doteraz sú spracované, respektívne rozpracované fondy: Mládež, Ohlas Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie na Slovensku, Robotnícka telovýchova, Komunistická strana v hoji za slobodu národa, Súdne procesy proti revolučnému robotníckemu hnutiu. Úspešné spracovávanie archívneho materiálu na spôsob fondov brzdí nedostatok archívnych pracovníkov, čo je zjav celoslovenský.

V knižnici sa nateraz pracuje na autorskom katalógu, dodnes sa však nepodarilo prístupit na vybudovanie vecného katalógu, ktorý je základom pre dobre fungujúcu vedeckú knižnicu.

V súvislosti s otázkou archívu a knižnice treba sa zmienit aj o otázke prístupu k týmto materiálom zo strany externých záujemcov, vedeckých a politických pracovníkov, vysokoškolských študentov, redaktorov. Je skutočnosťou, že Ústav dejín KSS od svojho začiatku na rozdiel od iných ústavov dejín komunistických strán chápal nevyhnutnosť poskytovať svoje zbierky pre výskum vedeckých pracovníkov, pretože mal záujem na tom, aby takmer ešte nezorané pole histórie robotníckeho hnutia a Komunistickej strany na Slovensku pritiahlo čím väčší okruh pracovníkov.

Treba vidieť, že všetky publikované práce z tohto odboru uverejnené samostatne, v Historickom časopise alebo inde, ako aj diplomové práce vysokoškolských študentov čerpajú prevažne z materiálov Ústavu dejín KSS. Na druhej strane však takáto materiálová služba externým pracovníkom pri nedostatku kádrov v archíve a v knižnici pohlcovala veľa pracovného času a pochopiteľne aj odvádza od interných úloh Ústavu. Z takýchto kádrových a mimo toho aj iných subjektívnych príčin sa v poslednom čase obmedzovalo štúdium v zbierkach ústavu len na známych vedeckých pracovníkov a okrem toho podmienkou bolo členstvo v komunistickej strane. Celkový systém stránickej práce, metóda podozrievania a nedôvery prejavila sa aj v ústave v tom smere, že sa vopred kontrolovali materiály predkladané na štúdium, prípadne sa nedávali študovať také materiály, ktoré dokumentovali určité chyby v práci strany. Vedenie ústavu robí v tomto smere nápravu. Je zrejmé, že aj naďalej nebude prístup do zbierok ústavu verejný. No usudzujeme, že seriózny záujem o históriu strany vylučuje po XX. sjazde akékoľvek materiálové obmedzovania, ktoré sa predtým uskutočňovali z neodôvodňovaného strachu pred zneužitím a pred nesprávnym vysvetlením. Dnes nám je jasné, že aj história Komunistickej strany, nové poznatky a zovšeobecnenia môžu vyrásť len pri pochopení celej zložitosti vývoja strany, z otvorenej výmeny názorov. Opačný prístup viedol by k zjednodušovaniu historického vývoja strany, k líčeniu jej dejín priamočiaro od víťazstva k víťazstvu, k skresľovaniu skutočnosti a tým nevedeckosti.

K uvedeným dvom hlavným úlohám, to znamená sústreďovaniu a spracovávaniu archívneho a knižného materiálu, už od založenia Ústavu sa družilo vydávanie *Spisov Kl. Gottwalda* a *sborníkov dokumentov k Spisom Kl. Gottwalda*, oboje v slovenčine i maďarčine. Ústav dostal na starosť slovenskú redakciu, samo zostavovanie spisov aj sborníkov vykonával Ústav dejín KSČ. Prvý zväzok vyšiel v slovenčine už roku 1951 ešte v redakcii Ústavu Slovenského národného povstania, dodnes je vydaných 12 zväzkov *Spisov* a 3 *Sborníky dokumentov k Spisom Kl. Gottwalda*. V maďarčine dodnes vyšli 3 zväzky *Spisov Kl. Gottwalda* a jeden *Sborník dokumentov*. Ďalšie zväzky sa pripravujú.

Je isté, že *Gottwaldove Spisy* sa stali veľkým prínosom pre pochopenie vývoja strany, dôležitou pomocou pre bádanie historikov. No stali sa najmä veľkou teoretickou školou pre všetkých členov strany i nestraníkov. Je nepochybné, že sme sa v nich učili základným otázkam marxizmu-leninizmu, ako ich strana uplatňovala v svojej praxi, v špecifických podmienkach boja československého proletariátu za socialistickú spoločnosť. Z tohto hľadiska treba vydávanie *Gottwaldových Spisov* veľmi vysoko hodnotiť. No v dôsledku kultu osobnosti zostavovateľa pripisovali Kl. Gottwaldovi to, čo mohol urobiť len Ústredný výbor strany kolektívne. Preto bolo nesprávne, že do *Gottwaldových Spisov* boli zaradené niektoré rezolúcie a uznesenia ÚV KSČ z rôznych období, ktoré síce koncipoval Kl. Gottwald, ale je nepochybné, že sú výsledkom názorov a práce celého ÚV KSČ, ktorého bol súdruh Gottwald najlepším predstaviteľom. A na druhej strane sa zostavovateľom *Gottwaldových Spisov* stalo, že *Gottwaldove články*, napr. po oslobodení roku 1945 sa tak „opravovali“, že sa z nich vynechávali state o špecifických československých podmienkach prechodu k socializmu. Bolo chybnou, že slovenská redakcia mechanicky poslovenčovala. Ešte väčšie nedostatky sa vyskytli vo vydaných *Sborníkoch dokumentov*. Česká redakcia v nich nevedeckým spôsobom opravovala texty dokumentov, vynechávala svojvoľne niektoré nevyhovujúce myšlienky, čím skresľovala zložitú dejinnú proces a bola za to právom kritizovaná českými historikmi. Pokiaľ ide o slovenské dokumenty, uverejňované v týchto *sborníkoch*, nesú charakter náhodi-

losti a vytrhnutosťou a sú akoby prilepené na dôvažok vývoja strany v Čechách. Robotnícke hnutie na Slovensku a dejiny strany samej majú popri spoločných základných črtách aj svoje odlišnosti, vyplývajúce z odlišnej hospodárskej situácie v minulosti. Tieto odlišnosti sa nevystihnú tým, že sa pridá pár dokumentov do celého vydania, aby zborník mal charakter celoštátny, čo vyznieva úplne formálne. Takéto prístupkárenie neosoží poznaniu historického vývoja strany na Slovensku. Dnes sme toho názoru, že treba vydávať osobitné zborníky dokumentov z dejín robotníckeho hnutia a strany na Slovensku v plnej šírke a zložitosti, s vedeckou aparátúrou a dôkladným komentárom, dnes sa už toto hľadisko uplatňuje v plánoch Ústavu na rok 1956 a ďalšie.

K týmto základným úlohám Ústavu dejín KSS už od začiatku postavila súčasná politická prax propagandistické a osvetovo-výchovné úlohy. Tieto úlohy pre súčasnú potrebu ideologickej práce strany sa ešte v nedávnej minulosti, pred XX. sjazdom často chápali zo strany politických orgánov ako hlavné meradlo oprávnenosti existencie ústavu. Práca vedecko-výskumná, ktorá pochopiteľne neukázala hneď výsledky, sa podceňovala, nedávali sa jej rozvítiu náležité podmienky. Treba pochopiť, že každá vedecká práca potrebuje špeciálne podmienky, dlhodobé perspektívy a investície do výchovy kádrov, potrebuje polemiku názorov. Bolo chybou, že sa práca Ústavu dejín stotožňovala s charakterom práce stranického aparátu. Aby sa Ústav dejín stal centrom výskumnej a teoretickej práce v oblasti dejín strany, musí mať také podmienky k práci ako ktorýkoľvek iný vedecký ústav zo spoločenských vied. To nijako neznamená, že by mal byť ústav odtrhnutý od súčasných potrieb strany. Spojenie so súčasnými úlohami strany treba chápať tak, že sa ústav musí zapájať do riešenia súčasných ideologických otázok na základe osvetľovania historického vývoja. Od vedeckých pracovníkov Ústavu dejín treba žiadať zovšeobecňovanie historických javov na základe zhromaždenia maximálneho množstva a štúdia faktického materiálu. Treba od nich žiadať vedecky zostavované zborníky dokumentov, štúdié, monografické práce a zásadné články z dejín strany. Len takéto majú čo povedať dnešku, len takéto môžu byť „učiteľkou života“ a zdrojom poučení pre súčasnú politickú prax. Teda miesto vedeckých pracovníkov Ústavu dejín je predovšetkým v archívoch, knižniciach, pri trpezlivom a dôkladnom zhromažďovaní faktov a hlbokom štúdiu.

V minulosti to tak však nebolo. Ústav robil niekedy také úlohy, ktoré by pri lepšej organizácii práce bolo malo robiť Poverenie kultúry. Jednou z takýchto úloh je napríklad budovanie múzeí robotníckeho hnutia a inštalovanie rôznych výstav. Je samozrejmé, že Ústav má záujem na tom, aby v krajských i okresných sídlach rástli takéto stánky kultúrno-výchovnej práce. Preto bol vždy ochotný pomôcť s materiálom archívum i fotografickým (ktorého má ústav vyše 9000 kusov) pri vypracovávaní libreta a iných úloh ideologického charakteru. No ukázalo sa, že takéto veci sa len vtedy uskutočnia, keď sa všetka organizátorská práca vykoná v Ústave dejín. Tak to bolo pri inštalovaní výstavy Slovenského národného povstania roku 1954 v Bratislave a roku 1955 v Banskej Bystrici. Tak to bolo roku 1955 v Košiciach pri inštalovaní výstavy „10 rokov ľudovodemokratického Československa“ pri príležitosti 10. výročia vyhlásenia Košického vládneho programu. Tak to bolo pri budovaní Leninovho múzea v Bratislave i pri pripravovanom Múzeu Kl. Gottwalda na Vrútkach, pri označovaní pamätných miest revolučného boja čs. ľudu. Je síce pravda, že tieto práce boli hneď viditeľné a vážnosť ústavu tým stúpala, no treba priznať, že to išlo na úkor dlhodobých výskumných úloh. Preto treba od týchto prác ústav odbremeniť, ponechať mu iba ideový dohľad a poverovať týmito

úlohami čoraz viac príslušné poverenie. Tým viac, že v najbližšej dobe stojí pred ním vážna úloha, vybudovať v Bratislave Múzeum revolučného robotníckeho hnutia, Múzeum robotníckeho hnutia v Košiciach, vystaviť k 15. výročiu Slovenského národného povstania konečne pamätník a Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici, inštalovať v krajských múzeách oddelenia z dejín robotníckeho hnutia a komunistickej strany.

K charakteru takýchto aktuálnych prác, ktoré vznikli z potrieb súčasnej politickej praxe, treba zaradiť aj niektoré populárno-vedecké brožúry a drobné práce, ktoré ústav spracoval a vydal na podnet oddelenia propagandy a agitácie ÚV KSS. Sú to práce: *Volby kedysi a dnes* — vydané ústavom k voľbám roku 1954, *Padli za slobodu* — knižka vrúcnych osobných spomienok spolubojovníkov vydaná na pamäť hrdinov KSČ padlých v boji proti fašizmu, ktorá vyšla k desiatemu výročiu Slovenského národného povstania. K tomu istému výročiu bol vydaný zborník článkov *Klement Gottwald a Viliam Široký o našom odboji*. K celoštátnej spartakiáde roku 1955 vydal ústav brožúru Zdenky Holotíkovej *Z pokrokových tradícií telovýchovy na Slovensku*, k 10. výročiu vyhlásenia Košického vládneho programu zborník článkov *Príspevok k dejinám ľudovej demokracie*. Všetky tieto práce s výnimkou zborníka *O našom odboji* a publikácie *Padli za slobodu* majú všetky prednosti i nedostatky rýchlo písaných populárnych prác.

*

Štruktúra ústavu do roku 1955 mala teda takúto podobu: riaditeľstvo, archív s oddelením fotoarchívu, knižnica a oddelenie spisov Kl. Gottwalda. Ústav podliehal oddeleniu propagandy a agitácie ÚV KSS. Jeho práca sa niesla v duchu najbližšej spolupráce s Ústavom dejín KSČ.

Ako vidieť, nepamätalo sa od začiatku založenia ústavu na najdôležitejšie oddelenie ústavu, na oddelenie dejín strany, ktoré by sa pripravovalo systematicky na vedecké skúmanie a spracovávanie jednotlivých problémov robotníckeho hnutia a dejín strany na Slovensku. Zlom nastal až začiatkom roku 1955, keď pracovníci Ústavu dejín KSS presvedčili oddelenie propagandy a agitácie ÚV KSS o nevyhnutnosti systematickej prípravy a vlastnej výskumnej a vedeckej činnosti, o zriadení odboru dejín strany. Dosiahli to aj napriek odlišnej štruktúre Ústavu dejín KSČ v Prahe, ktorý vtedy takto chápaný odbor dejín strany nemal a ani nepresadzoval. Ukázalo sa, že založenie tohto odboru bolo správne a získalo určitý náskok aj pred Ústavom dejín KSČ.

Vedenie ústavu v snahe dať správny základ utvorenému odboru dejín strany orientovalo jeho pracovníkov na základný prehľad o archívnom a inom dokumentárnom materiáli z toho ktorého obdobia a postavilo za najbližšie úlohy vydávanie pramenných edícií k dejinám robotníckeho hnutia a Komunistickej strany na Slovensku. Tieto pramenné edície budú sa pridržovať ustálených vedeckých metód vydávania dokumentov, s príslušnou poznámkovou aparátúrou a vyčerpávajúcim úvodným komentárom. V súčasnej dobe sa pripravujú tieto zborníky dokumentov: *Počiatky robotníckeho hnutia na Slovensku a jeho boj za revolučnú stranu* (D. Roják), *Ohlas Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie na Slovensku* (M. Dzvonič), *Mládež v boji proti vykorisťovaniu a fašizmu* (Zd. Holotíková), *Komunistická strana Československa v boji za národnú slobodu* (A. Hučková).

Okrem vydávania týchto pramenných edícií stojí pred pracovníkmi úseku dejín strany dlhodobá úloha spolupracovať na učebnici dejín KSČ. Z toho predovšetkým

budú vyplývať povinnosti rozpracovávať určité dielové problémy, aby z ich záverov mohla čerpať učebnica dejín KSČ. Súdime, že bude potrebné zaradiť do pracovných plánov úseku dejín strany spracovávanie niektorých dielových otázok monograficky. S tým, pravda, súvisí celý rad problémov, najmä otázka kádrov a ich trpezlivého vedenia, zabezpečenie podmienok pre vedeckú prácu zo strany nadriadených orgánov, otázok materiálne i iné organizačné. Celý komplex takýchto otázok bude potrebné riešiť ako východisko do novej etapy práce po XX. sjazdu KSSS.

V súvislosti s úsekom dejín strany treba hovoriť aj o spolupráci s Historickým ústavom Slovenskej akadémie vied a príslušnými katedrami Univerzity Komenského, ako aj štátnymi archívmi. Treba konštatovať, že sa táto práca začína úspešne rozvíjať. Dokázalo sa to na viacerých spoločných podujatiach historikov, ako bolo vypracovanie a diskusia okolo téz učebnice dejín ČSR a Slovenska, práce na tézach učebnice dejín KSČ, konferencia k 10. výročiu oslobodenia v Libliciach v apríli 1955, konferencia o vzťahoch Čechov a Slovákov v apríli 1956 v Smoleniciach, na ktorých sa podieľali referátmi i diskusnými príspevkami všetky zainteresované inštitúcie. Nemožno sa však uspokojiť so spoluprácou Ústavu dejín v Historickom časopise Akadémie vied, ktorý prináša ešte málo článkov pracovníkov ústavu. To bude treba v záujme rastu pracovníkov samých v budúcnosti odstrániť. Nemožno sa tiež uspokojiť s doterajšími výsledkami pri organizovaní spoločných tvorivých pracovných diskusií o rôznych dielových a špeciálnych problémoch, ktoré nesporne podnietia vedecký rast kádrov celého historického frontu, no najmä mladých pracovníkov. Treba tiež v ďaleko väčšej miere dávať na spracovanie vysokoškolským študentom jednotlivé dielové otázky z dejín robotníckeho hnutia a strany a koordinovať túto prácu spolu so všetkými historickými inštitúciami.

Pokiaľ ide o spoluprácu s archívami možno tvrdiť, že v poslednom čase sa táto spolupráca prehĺbila, archívy prístupujú ďaleko zodpovednejšie k svojej práci a sú schopnejšie sprístupniť archívny materiál bádateľským účelom. No treba ešte húževnatejšie vnášať do archívnej služby charakter odbornosti, ako aj žiadať väčšie pochopenie jej významu pre históriu od nadriadených orgánov štátnej a ľudovej správy.

Najmladším úsekom Ústavu dejín je odbor klasikov marxizmu-leninizmu, ktorý prešiel do Ústavu dejín KSS zo Slovenského vydavateľstva politickej literatúry začiatkom roku 1956. Tento odbor pripravuje do tlače spisy Marxa, Engelsa a Lenina, stará sa o kvalitu ich slovenských prekladov. V dnešnej situácii vystupuje do popredia zvlášť úloha sprístupniť teoretické bohatstvo Leninovo a dosiahnuť čím skôr vydanie všetkých 35 zväzkov Leninových *Spisov*. Je to potrebné pre ďalšie rozvíjanie teoretického myslenia i pre upevnenie leninských noriem stranického života.

Zoznámili sme historickú verejnosť so štruktúrou Ústavu dejín Komunistickej strany Slovenska, ako aj s niektorými dosiahnutými výsledkami jeho práce a poukázali aj na doterajšie nedostatky. Záverom chceme poďakovať hlavnú požiadavku, tak nástojčivo zdôraznenú po historickom XX. sjazde KSSS: dať Ústavu Komunistickej strany Slovenska skutočný charakter vedeckého ústavu a sústrediť jeho prácu predovšetkým na hlavné poslanie tohto ústavu — rozpracovávať dejiny robotníckeho hnutia a komunistickej strany na Slovensku v oveľa väčšej miere ako doteraz a vytvoriť pre túto prácu interne v ústave všetky kádrové, materiálne a organizačné predpoklady.